

23.05.2023

Dnrot 24809/03.04.04.04.24/2021

25318/03.04.04.04.24/2021

Asia Luonnonsuojelulain mukaisten pakkokeinojen käyttämistä koskevat valitukset

Valittajat

1. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry
2. Maatalousyhtymä Laakkonen Kalle, Reetta, Ville ja Yrjö (jäljempänä Maatalousyhtymä Laakkonen)

Päätös, josta valitetaan**Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus) 22.9.2021 nro UUDELY/6147/2021**

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on 2.6.2021 tehnyt ELY-keskukselle luonnonsuojelulain 57 §:n mukaisten pakkokeinojen käyttämistä koskevan vaatimuksen metsänhakkuiden keskeyttämisestä Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla Kytäjän-Usmin metsäalueella Hyvinkäällä. Lisäksi yhdistys on vaatinut ELY-keskusta korjaamaan puutteelliset luontotiedot ja varmistamaan, että mahdolliset hakkuut perustuvat riittävään Natura-arviointiin eivätkä vaaranna suojeltavia luontotyyppisiä. Vireillepanon liitteenä on karttoja ja muistio alueista, joilla suunnitellut hakkuut yhdistyksen mukaan vaarantavat Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontotyyppisiä.

Vireillepanon perustelujen mukaan hakkuusuunnitelmat kohdistuvat monin paikoin metsiin, joiden hakkuu Natura-alueella ei ole sallittua. Metsät täyttävät Natura-ohjelman suojeltavien luontotyyppien kriteerit, ennen kaikkea boreaalisen luonnonmetsän eli erirakenteisen vanhan metsän vaatimukset, ja/tai ovat useiden luontodirektiivin suojelemien vanhan metsien lintulajien elinympäristöjä. Metsiä ei kuitenkaan ole alueelle tehdyissä viranomais-selvityksissä tunnistettu suojelua edellyttäväksi luontotyypeiksi eikä lajien suojelua ole huomioitu. Alueen Natura-arvio on tehty 2000-luvun alussa eli se on vanha ja perustuu puutteellisiin tietoihin. Hakkuut kohdistuvat suoraan pieniksi ja kapeiksi rajattujen suojeltujen alueiden ja Naturan suojelemien luontotyyppien rajoille.

Hakkuusuunnitelmat vireillepanon liitteenä olevien karttojen kuvioilla 289, 292, 757, 779, 780, 785, 797, 798, 799 ja 803 heikentäisivät Natura-luontotyyppisiä.

Kuvio 292 ja kuvion 797 kuvioden 292 ja 799 väliin jäävä osa on todennäköisesti boreaalista luonnonmetsää ainakin ylempänä rinteessä.

ELY-keskus on jo aiemmin metsänkäyttöilmoituksesta antamassaan lausunnossa kieltänyt kuvion 757 hakkuut.

Kuvio 780 ja aiemmin hakkaamaton osa kuviosta 779 on boreaalista luonnonmetsää. Leimikossa on myös korpea, joka rajautuu suoraan Natura-luontotyyppikartan soihin (kuviot 286, 765 ja 778). Suojeltu alue on rajattu puuttomaan suon osaan jättäen puustoiset reunat perusteetta ulkopuolelle. Suojeltu kuvio 287 on rajattu keinotekoisesti, koska boreaalinen luonnonmetsä jatkuu suojellun alueen rajan yli.

Kuvion 797 kaikki käydyt osat ovat lähes kaikilta osin boreaalista luonnonmetsää. Avohakkuuta on suunniteltu kolmelta sivulta kiinni suojeltuun kuvioon 784, minkä seurauksena korpi jäisi noin 22–30 metriä kapeaksi alueeksi avohakkuun keskelle ja reunavaikutus pilaisi sen kokonaan. Sama koskee boreaalisen luonnonmetsän suojeltuun kuvioon 782 sen eteläpuolella suoraan rajautuvia avohakkuuta. Kuviota on jo heikennetty 2018–2019 avohakkaamalla suoraan rajaa vasten.

Kuvion 799 puusto on boreaalista luonnonmetsää. Kuvioden 797 ja 803 kautta kulkevan vesiuoman ympärillä puusto on ylärinteessä noin 20 metrin matkalla boreaalista luonnonmetsää. Alemnana kuviolla 803 on aiemman harvennuksen vähäisiä jälkiä, mutta puusto on silti todennäköisesti boreaalista luonnonmetsää.

ELY-keskus on valituksenalaisella päätöksellään hyväksynyt yhdistyksen vaatimuksen kuvioden 292 ja 757 sekä kahden kuviosta 797 erotetun uuden luontotyyppikuvion osalta. Kyseiset kuviot, joilla hakkuut on kielletty, on vireillepanon kartan numeroinnista poiketen merkitty päätöksen liitteenä olevaan karttaan numeroin 267 (boreaalinen lehto), 190 (boreaalinen luonnonmetsä), 284 (puustoinen suo) ja 285 (boreaalinen luonnonmetsä). Päätöksen mukaan hakkuukiello koskee myös niitä aiemmin rajattuja kuvioita, jotka kuuluvat Natura 2000 -luontotyyppisiin *boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot ja puustoiset suot*. Muiden kuvioden osalta metsänkäyttöä on rajoitettu lisäksi siten, että edellä mainittujen Natura 2000 -luontotyyppien ympärille on hakkuiden yhteydessä jätettävä 30 metrin suojavyöhyke. Yhdistyksen vaatimus on hylätty muilta osin.

Päätöksen perusteluissa on todettu muun ohella seuraavaa:

ELY-keskus teki 30.6.2021 Kytäjän-Usmen metsäalueelle maastokäynnin, jonka yhteydessä vireillepanossa tarkoitettut kuviot käytiin läpi ja luontotyyppirajauksiin tehtiin tarvittaessa korjauksia. ELY-keskuksen havaintojen mukaan vireillepanon kuvio 292 (ELY-keskuksen liitekartassa kuvio 267) täyttää Natura 2000 -luontotyyppin boreaalinen lehto kriteerit. Kuviolla on edustava kostean hiirenporras-isoalvejuurityypin lehtokasvillisuus, ja puuston rakennepiirteet ovat luonnontilaisen kaltaisia. Kuvio 757 (ELY-keskuksen liitekartassa kuvio 190) täyttää Natura 2000 -luontotyyppin boreaalinen luonnonmetsä kriteerit: vallitseva puusto on metsätaloudellisen uudistusiän selvästi saavuttanutta 80-vuotiasta kuusikkoa,

kohteella on yksittäisiä vanhemman puusukupolven puita, puut ovat satunnaisesti jakautuneet ja niitä esiintyy ryhmittäin, ja kuviolla on eriasteista ja eri kokoluokkien maalahopuuta. Laajalta kuviolta 797 erotettiin kaksi uutta Natura 2000 -luontotyyppikuviota. ELY-keskuksen liitekartan kuvio 284 on luonnonsuojelualan ulkopuolelle sijoittuva puustoinen suo. Kuvio on pienialainen kuusivaltainen korpinotko, jonka vesitalous on luonnontilainen ja puusto pieniläpimittaista, satunnaisesti jakautunutta ja kerroksellista kuusta, jossa on sekapuuna koivua. ELY-keskuksen liitekartan kuvio 285 on boreaalisen luonnonmetsän kriteerit täyttävä kuvio, jolla puuston ikäkriteerit täyttyvät, sillä on yksittäisiä vanhemman puusukupolven puita, puut ovat satunnaisesti jakautuneet, niitä esiintyy ryhmittäin, ja kuviolla on eriasteista ja eri kokoluokkien maalahopuuta. Kaikki edellä mainitut luontotyyppikuviot ovat edustavuudeltaan merkittäviä.

Sen sijaan vireillepanon kartassa tarkoitettavat kuviot 289, 785, 779, 780, 803 ja suurin osa kuviosta 797 eivät täytä Natura 2000 -luontotyyppin boreaalisen luonnonmetsä kriteerejä. Kuvio 289 koostuu nuoresta koivikosta, jossa on alikasvoksena kuusta. Kuvion 785 pohjoisosaa on nuorta kuusikkoa, jossa on sekapuuna mäntyä ja koivua, ja eteläosa nuorta koivikkoa, jossa on alikasvoksena kuusta. Kuvioiden 779 ja 780 puusto on tasaikäistä kuusikkoa. Kuvio 803 on tasaikäistä 60-vuotista kuusikkoa. Kuvion 797 keskiosaa on hakattu ja pohjoisosan puusto on tasaikäistä, noin 60-vuotiasta kuusikkoa, jossa on sekapuuna mäntyä ja koivua. Millään näistä kuvioista luonnonmetsän ikäkriteerit eivät täyty, puusto ei ole satunnaisesti jakautunutta eikä niillä ole merkittävästi lahopuuta. Vireillepanon liitteenä olevan muistion perusteella siinä esitetyt havainnot on tehty lumiseen aikaan alkuvuodesta 2021, jolloin esimerkiksi maalahopuun havaitseminen ei ole ollut mahdollista.

Kytäjän-Usmin metsäaluetta koskevan Natura 2000 -tietolomakkeen mukaan alueen suojeluperusteena ovat muun muassa Natura 2000 -luontotyyppit borealiset luonnonmetsät, borealiset lehdot ja puustoiset suot. Näillä luontotyypeillä toteutettavat hakkuut heikentävät merkittävästi suojelun perusteena olevia luonnonarvoja luonnonsuojelulain 64 a §:ssä kielletyllä tavalla. Myös näitä luontotyyppisiä ympäröivillä kuvioilla toteutettavat hakkuut todennäköisesti merkittävästi heikentävät Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, mikäli hakkuuta tehdään luontotyyppin rajan tuntumassa. Tämän vuoksi ELY-keskus edellyttää 30 metrin suojavyöhykkeen jättämistä Natura 2000 -luontotyyppikuvioiden ympärille.

Valituksissa esitetyt vaatimukset

1. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n valitus

ELY-keskuksen päätös on osittain kumottava puutteellisena ja valituksen kohteena olevalle alueelle on määrättävä toimenpidekielto oikeuskäsittelyä ajaksi.

Jotta luonnonsuojelulain 64 a §:n heikentämiskieltoa voitaisiin noudattaa, päätösten on perustuttava ajantasaiseen ja kattavaan sekä oikein tulkittuun maastotietoon alueelta. ELY-keskuksen päätöksen luontotyyppitiedoissa on useita puutteita. Päätös ei perustu luonnonsuojelulain eikä päätöksen

KHO 2020:3 edellyttämällä tavalla riittävään Natura-arviointiin, jonka avulla voitaisiin varmistua siitä, ettei hakkuista aiheudu Natura-alueen suojelluille luontotyypeille luonnonsuojelulain 64 a §:n vastaisella tavalla haittaa.

Valituksen liitteenä 4 olevassa kartassa on esimerkkejä ELY-keskuksen kartoituksissa tunnistamatta jääneistä Natura-luontotyyppikohteista (kohteet 1–10) ja liitteessä 5 kommentteja ja valokuvia näistä kohteista. Vastaavia kohteita saattaa olla jonkin verran enemmänkin.

1. ELY-keskuksen kuvion 76 kangasmaaosa (vireillepanon kuvion 779 pohjoisosa ja kuvio 780)

Kuvion kangasmaaosan puusto ei ole tasaikäistä, vaan erirakenteista (jatkovakorkeuksinen kerroksellisuus) ja tilajakaumaltaan satunnaista. Kuviolla on runsaasti lahopuuta. Päävaltapuusto on uudistusikäistä. Kyseessä on Natura-luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä edustava kohde, jonka edustavuusluokka on III (merkittävä).

2. ELY-keskuksen kuvion 76 turvemaosa (vireillepanon kuvion 779 pohjoisosa ja kuvio 780)

Kuvion turvemaosa on luonnontilaista mustikkakorpea ja Natura-luontotyyppinä puustoista suota.

3. ELY-keskuksen kuvion 154 luoteisosa ja kuvion 193 eteläosa (vireillepanon kuvion 797 luoteisosa)

Kallioisuuden vuoksi harvapuustoista aluetta, jonka erirakenteisen ja tilajakaumaltaan satunnaisen puuston valtapuut ovat uudistuskypsyysien saavuttaneita. Alueella on lahopuuta. Kyseessä on Natura-luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä edustava kohde, jonka edustavuusluokka on III.

4. ELY-keskuksen kuvion 154 luoteisosa ja kuvion 193 pohjoispuolisko (vireillepanon kuvion 797 luoteisosa)

Kallioisuuden vuoksi osittain harvapuustoista aluetta, jonka erirakenteisen ja tilajakaumaltaan satunnaisen puuston päävaltapuut ovat uudistuskypsyysien saavuttaneita. Alueella on kilpikaarnamäntyjä ja esiintyy lahopuuta, joskin niukasti. Kyseessä on Natura-luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä edustava kohde, jonka edustavuusluokka on III.

5. ELY-keskuksen kuvion 154 pohjoisosa (vireillepanon kuvion 797 pohjoisosa)

Kallioisuuden vuoksi osittain harvapuustoista aluetta, jonka erirakenteisen ja tilajakaumaltaan satunnaisen puuston päävaltapuut ovat uudistuskypsyysien saavuttaneita mäntyjä, joiden alla kasvaa erirakenteinen kuusikko. Alueella esiintyy lahopuuta, joskin niukasti. Kyseessä on Natura-luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä edustava kohde, jonka edustavuusluokka on III.

6. ELY-keskuksen kuvion 154 pohjoisosa (vireillepanon kuvion 797 pohjoisosa)

Kohde on mustikkakorpea ja Natura-luontotyyppinä puustoista suota.

7. ELY-keskuksen kuvion 154 keskiosa (vireillepanon kuvion 797 keskiosa)

Kallioisuuden vuoksi osittain harvapuustoista aluetta, jonka erirakenteisen ja tilajakaumaltaan satunnaisen puuston päävaltapuut ovat uudistuskypsyyksiään saavuttaneita. Alueella on kilpikaarnamäntyjä ja esiintyy lahopuuta, joskin niukasti. Kyseessä on Natura-luontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä edustava kohde, jonka edustavuusluokka on III. Kohdetta on äskettäin heikennetty harventamalla puustoa paikoin ja ajamalla sen läpi metsäkoneella.

8. ELY-keskuksen kuvion 154 keskiosa (vireillepanon kuvio 798)

Kohde on mustikkakorpea, jonka Metsäkeskus on Natura-alueen ensimmäisessä luontotyyppi-inventoinnissa oikein määrittänyt Natura-luontotyyppiä puustoiset suot edustavaksi kohteeksi. Jostain syystä nykyisessä ympäristöhallinnon tietokannassa tämä status kohteelta kuitenkin perusteettomasti puuttuu. Kohde ei tällä hetkellä ole leimikossa.

9. ELY-keskuksen kuvion 154 eteläosa (vireillepanon kuvion 797 eteläosa)

Päävaltapuustoltaan uudistusiään saavuttanutta boreaalista luonnonmetsää, jossa on lahopuuta yli 10 m³/ha.

10. ELY-keskuksen kuvion 154 eteläosa (vireillepanon kuvion 797 eteläosa)

Rehevää korpea ja metsälain 10 §:n mukainen kohde, joka on Natura-luontotyyppinä puustoista suota. Kohdetta on heikennetty ajamalla sen läpi metsäkoneella.

Boreaalinen luonnonmetsä ja puustoiset suot kuuluvat kyseisellä Natura-alueella suojeltuihin luontotyypeihin, joten edellä mainituille kuvioille esitetyt hakkuut olisivat luonnonsuojelulain vastaisia.

ELY-keskus ei ole päätöksessään ottanut lainkaan kantaa vireillepanon kuvion 799 tilaan. Vireillepanon kuvion 292 tilaan ELY-keskus on ottanut kantaa vain siltä osin kuin se on pieneltä osin päällekkäinen ELY-keskuksen kuvion 267 kanssa. Päätös on näiltä osin puutteellinen.

2. Maatalousyhtymä Laakkosen valitus

ELY-keskuksen päätös on kumottava. Päätöksen kohteena olevilla Kytäjän kartanon metsäalueilla on järjestettävä katselmus havaintojen tekemiseksi kohteesta ja siitä, esiintyykö alueella päätöksessä väitetyjä luonnonarvoja. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on velvoitettava korvaamaan Maatalousyhtymä Laakkosen oikeudenkäyntikulut laillisine korkoineen.

Maatalousyhtymän tulee voida suorittaa metsänhakkuut metsäkeskukselle tekemiensä metsänkäyttöilmoitusten mukaisesti hallintopakon kohteena

olevilla vireillepanon kartan metsäkuviolla 292 ja 757 sekä kuviosta 797 erotetuilla luontotyyppikuvioilla eli vastaavasti ELY-keskuksen liitekartan kuvioilla 267, 190, 284 ja 285. Natura-luontotyyppien ympärille hakkuiden yhteydessä jätettävälle 30 metrin suojavyöhykkeelle ei ole luonnon-suojelullisia ja oikeudellisia perusteita.

Kytäjän kartanolle on tehty Metsäkeskuksen laatima ja ympäristökeskuksen hyväksymä 10.5.2007 päivätty luontopainotteinen metsäsuunnitelma, jossa on määritelty kuviot, joita voidaan käsitellä talousmetsinä, ja suojelukohteet, joita ei hakata. Tässä arvioissa kiistanalaisilta kuvioilta ei löydetty Natura-luontotyyppisiä.

Maatalousyhtymä Laakkonen on suojellut Kytäjän-USmin alueella vuoden 2008 jälkeen osapuolten sopimuksen mukaisesti pääasiassa hakkuukypsiä metsiä yli 300 hehtaaria. Tämä suojelu perustuu Uudenmaan ja Hämeen ympäristökeskusten vuosina 2008 ja 2009 tekemiin päätöksiin. Uudenmaan ympäristökeskuksen päätöksessä on sanottu, että luonnonsuojelualueen ulkopuolella voidaan harjoittaa osayleiskaavan säännösten mukaista metsätaloutta. Hallintopakon kohteena olevilla ja luontojärjestöjen ilmoittamilla kuvioilla kaavamääräykset sallivat hakkuut. ELY-keskus on rikkonut hallintopakkopäätöksen tehdessään osapuolten välillä sovittua suojelusopimusta ja -suunnitelmaa.

Kytäjän-USmin Natura-alueen tietolomakkeen sekä ELY-keskuksen vuosina 2006, 2019 ja 2020 tekemien luontokartoitusten perusteella hallintopakon kohteena olevilla kuvioilla ei ole suojeluedellytykset täyttäviä Natura-luontotyyppisiä lukuun ottamatta kuviota 757 (ELY-keskuksen kuvio 190). ELY-keskus löysi kuviolta Natura-luontotyyppiä vuonna 2019, mutta salli hakkuut vuonna 2020. Muut metsäkuviot ovat tavanomaista useaan kertaan käsiteltyä talousmetsää. ELY-keskuksen päätöksessä mainittujen metsäkuvioiden suojelulle ei ole luonnontieteellisiä eikä oikeudellisia perusteita.

ELY-keskus ei ole perustellut päätöstään siltä osin kuin se katsoo suojeltavien kuvioiden ulkopuolella tapahtuvien hakkuiden heikentävän merkittävästi suojelualueita. Päätöksen kaltainen linjaus johtaisi käytännössä suojelualueiden merkittävään laajentumiseen talousmetsäalueille. Suojelualueiden ulkopuolisilla hakkuilla ei voida osoittaa olevan kielteisiä vaikutuksia Kytäjän-USmin alueella pääsääntöisenä luontotyyppinä esiintyvän boreaalisen metsän ominaispiirteille tai kahdelle muullekaan luontotyyppille.

Natura-tietolomakkeen kohdan ”Luontodirektiivin luontotyyppit (%)” mukaan boreaalisia luonnonmetsiä on alueen pinta-alasta 0 %, boreaalisia lehtoja 1 % ja puustoisia soita 5 %, josta valtaosa jo suojeltua alueita. Pääasiallinen suojelukriteeri hallintopakkopäätöksessä on boreaaliset metsät. Lisäksi SYKE:n ja Metsähallituksen Natura-luontotyyppien inventointiohjeen mukaan boreaaliselle luontotyyppille oleellista on luonnontilaisuus, jonka astetta arvioidaan edustavuuden avulla. Ohjeen mukaan kaikki boreaaliset metsät eivät ole kyseistä luontotyyppiä. Luontotyyppien tulkinnessa on painotettava luonnonmetsiä. ELY-keskus ei ole tehnyt päätöksessään erottelua suojelun kohteeksi kelpaavien ja suojelun ulkopuolelle jäävien boreaalisten metsien osalta.

Päätöksessä hakkuukieltoa perustellaan sillä, että metsäalueet ovat boreaalista ja vanhaa luonnonmetsää, vaikka kuviot ovat olleet aktiivisen metsänkäsitteilyn ja hakkuiden kohteena kymmeniä vuosia. Metsät eivät ole luonnontilaisia tai edes luonnontilaisen kaltaisia, vaan tavanomaista talousmetsää. Luonnontilaisen kaltaisuus ja vanha metsä eivät ole myöskään direktiivin mukainen Natura-suojeluperuste.

Kiistanalaiset kuviot eivät pieniä alueita lukuun ottamatta myöskään täytä boreaalisen suojelumetsän kriteereitä puuston satunnaisen tilajakautuman (alueellisen jakautumisen), puuston kerroksellisuuden ja lahoppuuston esiintymisen, kuolleen pystypuuston ja eri lahovaiheiden maapuuston määrän taikka nykyistä puusukupolvea selvästi vanhempien puiden osalta.

Hallintopakon kohteena olevilla metsäkuvioilla puuston ikä on ELY-keskuksen lausunnon mukaan 80 vuotta, mikä ei täytä suojelun pääkriteerin vaatimuksia. Toisena kriteerinä on metsän puuston satunnainen tilajakautuma. Kriteeri ei voi täytyä alueella, joka on ollut vuosikymmeniä aktiivisen metsätalouden piirissä. Kolmas kriteeri, eli kuolleen pysty- ja maapuun suuri määrä, ei myöskään täyty alueella. Kuvioilla on kuollutta puuta saman verran kuin tavallisissa talousmetsissä normaalisti. Hallintopakon kohteena olevat metsät eivät täytä myöskään boreaalisten lehtojen tai puustoisten soiden ominaispiirteitä. Metsäalueet eivät juurikaan eroa niistä metsäkuvioista, jotka ovat ELY-keskuksen päätöksen mukaisesti jääneet suojelun ulkopuolelle.

Natura-tietolomakkeen mukaan direktiiviluontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä esiintyy Kytäjän-Usmin alueella ainoastaan pienialaisesti Metsähallituksen hallinnassa olevalla Valtion luonnonhoitometsän (Usmin) puolella jo suojelulla Piilolammin aarnialueella. Kiistanalaisilla kuvioilla ei löytynyt Natura-alueen erityisiä luontotyyppiä. Tietolomakkeessa todetaan, että muutoin luonnonhoitometsä on monin paikoin melko nuorta kasvatusmetsää. Tietolomakkeen mukaan alueella on paikoin tehty varsin voimakkaita hakkuita.

Kytäjän-Usmin metsäalueiden 16.11.2017, oikeastaan 16.11.2007 päivätyssä Natura-arviossa Kytäjän-Usmin luonnonhoitosuunnitelman 2008–2017 toimenpiteistä todetaan, että direktiiviluontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä esiintyy pienialaisesti. Arviossa todetaan lisäksi, että kartoituksessa on löytynyt pienialaisia reheviä korpia, lehtolaikkuja, vähäpuustoisia soita ja pienvesien ympäristöjä, jotka metsälaissa luokitellaan arvokkaiksi elinympäristöiksi. Natura-arvion mukaan alueen metsien kehitysluokkakautuma osoittaa, että talousmetsiä on hoidettu tehokkaasti ja metsähoidollinen tila on hyvä. Taimikkojen sekä nuorten ja varttuneiden kasvatusmetsien käsittelyä voidaan jatkaa suunnitelman mukaan. Arvion mukaan valtaosa arvokkaista luontokohteista on jäänyt tehokkaan metsätalouden ulkopuolelle. Jos suunnitelmaa toteutetaan suosituksia noudattaen, tulevat toimenpiteet eivät todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura-alueen perusteena käytettyjä luontoarvoja.

Kytäjän kartanon metsäalueilla ei ole direktiivin suojeluperusteet täyttävää boreaalista metsää, jota ei ole jo suojeltu. Kytäjän-Usmin metsäalue on käsitelty lähes koko pinta-alaltaan metsätaloudellisesti useaan kertaan, eivätkä metsät ole enää miltään osin direktiivin edellyttämässä luonnontilassa.

Näkemyks, jonka mukaan tietolomake ei olisi luontoarvojen osalta ajan tasalla, ei pidä paikkansa. Kytäjän-Usmin alueella tapahtuneet vähäiset muutokset luonnonolosuhteissa ja vähäinen ajan kuluminen tietolomakkeiden laatimishetkestä puoltavat sitä, että metsäaluetta ei tule luokitella boreaaliseksi vanhoiksi metsiksi tai muiksi hallintopakkopäätöksessä mainituiksi Natura-luontotyypeiksi.

Natura-tietolomakkeen mukaan Kytäjän-Usmin Natura-alueen pääasiallinen toteutuskeino on rakennuslaki eli Kytäjän 24.5.1995 vahvistettu osayleiskaava. Natura-alueen hakkuut ja suojelu tulee tietolomakkeen mukaan toteuttaa kaavalla. Alueen hakkuut onkin suunniteltu erityisesti siten, että ne ovat yleiskaavan kaavamääräysten ja Natura-suojelusäännösten mukaisia. Kaavamerkintöjen MU ja MU-1 määräykset eivät rajoita alueen hakkuuta. Sen sijaan merkinnän MU-2 määräys voi jossain määrin rajoittaa metsänkäyttöä. MU-2- ja SL-alueet on kuitenkin jo suojeltu Kytäjän kartanon mailla ympäristöviranomaisen päätöksin. ELY-keskus on edellyttänyt hallintopakkopäätöksessään, että metsäaluetta suojellaan yleiskaavan määräyksiä laajemmin.

Natura-alueen hakkuut ja suojelu tulee toteuttaa edelleen samalla periaatteella, jotka on mainittu Natura-tietolomakkeessa. Tietolomakkeessa on kerrottu, etteivät Naturan perusteet estä hakkuuta kaavassa mainittujen, nykyään jo suurelta osin suojelualueena olevien alueiden ulkopuolella. Nyt kiistanalaisilla metsäkuvioilla on tietolomakkeen mukaan hakkuut sallittu edellyttäen, että toimitaan yhteistyössä hakkuuta valvovien viranomaisten kanssa.

Hakkuiden, jotka heikentävät Natura-luonnonarvoja merkittävästi vähäisemmässä määrin, tulee olla sallittuja. Laajataan päätehakkuut eivät välttämättä tarkoita, että hakkuilla olisi merkittäviä vaikutuksia Natura-luonnonarvoille.

ELY-keskuksen ylitarkastaja Janne Sormunen on tarkastanut vuonna 2019 useiden kesäkuukausien aikana yksityiskohtaisesti kaikki Kytäjän kartanon Natura-alueella olevat metsäalueet. Sormusen tehtävänä oli kartoittaa samalla kaikki Natura-alueen arvokkaat luontotyypit. Kiistanalaisilla kuvioilla ei hänen tarkastuksessaan löytynyt Natura-alueen erityisiä luontotyyppijä. Yhdistyksen ilmoittamilta ja ELY-keskuksen hallintopakkopäätöksen mukaisilta metsäkuvioilta ei löytynyt tarkastuksessa arvokkaita luontotyyppijä. ELY-keskus katsoi metsäalueen kohteeksi, jolla hakkuut on sallittu normaalisti. Yhdistyksen esittämä väite, että maastotarkastukset on tehty lumiseen aikaan, ei pidä paikkaansa. Tietolomakkeen luontotiedot ovat ajan tasalla.

ELY-keskuksen tutkija Iida Kämäri on suorittanut joulukuussa 2020 uudelleen Kytäjän-Usmin metsäalueiden luontoarvioinnin. Hänen mukaansa kiistanalaisilla alueilla ei löytynyt Natura-alueen erityisiä luontotyyppijä. Katselmus sisälsi yhdistyksen puoli vuotta myöhemmin vireille panemassa hallintopakkokirjelmässä mainitut metsäkuviot, joilla yhdistys on vaatinut hakkuiden keskeyttämistä. Kämäri on 23.12.2020 ilmoittanut maatalousyhtymä Laakkoselle, että kaikki toimenpiteet voidaan tehdä metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti ilman rajoituksia.

ELY-keskus on vielä 30.6.2021 tehnyt Kytäjän-Usmin metsäalueelle maastokäynnin, jossa hallintopakkoasiaan liittyvät metsäkuviot tarkastettiin. Tämän jälkeen ELY-keskus on yllättäen tehnyt korjauksia luontotyyppi-rajauksiin. Luontojärjestöjen toistuva ELY-keskukseen kohdistuva painostus on johtanut lopulta siihen, että viranomainen on muuttanut yli 10 vuotta maanomistajan kanssa noudattamaansa hakkuusuunnitelmaa sekä aikaisempia luontoinventointejaan.

ELY-keskus on rikkonut maanomistajan nauttimaan luottamuksensuojaa. Maatalousyhtymä Laakkosella on perustellusti oikeus odottaa, että metsäkeskuksen laatima ja ELY-keskuksen hyväksymä hakkuusuunnitelma sitoo viranomaista erityisesti silloin, kun yhtymä on noudattanut sitä täysimääräisesti.

ELY-keskuksen luontokartoituksessa on käytetty väärin harkintavaltaa esittämällä luontojärjestöjen painostuksen johdosta suojelun piiriin kohteita, jotka eivät aikaisempien viranomaisinventointien mukaan täytä Suomen kansallisia tai EU:n direktiivien mukaisia suojelukriteereitä sekä luonnontieteellisiä edellytyksiä. Suojelusuunnitelmasta vetäytyttäessä, luontoarvoja kartoitettaessa ja hallintopakoppäätöstä tehtäessä on ylitetty tarkoitussidonnaisuusperiaatteen salliman toiminnan raja.

Metsänhakkuut keskeyttänyt hallintopakoppäätös on ollut liian järeä keino suojelun toteuttamiseksi. ELY-keskuksen luontokartoituksessa ja päätöksenteossa ei ole noudatettu suhteellisuusperiaatetta, kun metsätalouskäytössä vuosikymmeniä yhteisymmärryksessä käytettyjä alueita on esitetty pakolla suojelutarkoitukseen.

ELY-keskuksen päätös on puutteellinen sekä suojeluarvoja koskevien että oikeudellisten perustelujen osalta. Päätöksessä ja luontoarvojen kartoituksessa on puolueettomuusperiaatteen vastaisesti suosittu luontojärjestöjä metsänomistajien kustannuksella.

Asian käsittely ja selvittäminen

1. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n valituksen johdosta

ELY-keskus on antanut lausunnon, jossa se on todennut muun ohella seuraavaa:

Helpottaakseen lausuntojen antamista metsänkäyttöilmoituksista ELY-keskus on vuosien 2017–2020 aikana inventoinut Uudenmaan Natura-alueita, joiden toteuttamistapana on jokin muu kuin luonnonsuojelulaki. Inventoinnin tavoitteena on ollut tunnistaa Natura-alueilla esiintyvät suojelun perusteena olevat luontotyypit. Inventointi on tehty Suomen ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen laatiman Natura-luontotyyppien inventointiohjeen mukaan. Kytäjän alueen luontotyyppi-inventointi on tehty vuosina 2018–2020. Natura-luontotyyppien ominaispiirteet kehittyvät hyvin hitaasti, eivätkä tärkeimmät puuston rakennepiirteisiin ja lahopuun määrään liittyvät kriteerit juurikaan muutu muutamassa vuodessa. Inventointitiedot ovat siihen nähden

ajantasaisia. Valituksenalaiseen päätökseen liittyvien tietojen ajantasaisuus on lisäksi varmistettu ELY-keskuksen 30.6.2021 tekemällä maastokäynnillä.

Kytäjän-Usmiin metsäalueen pinta-ala on 2 266 hehtaaria. Tällaisilla laajoilla alueilla inventoinnit eivät voi kaikilta osin olla yksityiskohtaisia, vaan niitä tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa. On otettava huomioon myös, että Natura-luontotyyppien määrittely ei ole aina yksiselitteistä, vaan niihin voi jäädä jonkin verran tulkinnanvaraa. Maastokäynnillään ELY-keskus on tarkistanut yksittäisten luontotyyppikuvioiden rajauksia. Kuviokohtaiset perustelut on esitetty maastomuistiossa.

Valituksenalaisessa päätöksessä ja maastokäynnistä tehdyssä muistiossa vireillepanon kuvio 799 on käsitelty laajan kuvion 797 osana. Metsähallituksen SAKTI-aineistossa boreaalinen lehto (kuvio 267) on rajattu suppeammaksi kuin vireillepanossa esitetty kuvio 292. Vireillepanossa esitetty kuviokarttapohja on tietävästi peräisin Metsäkeskuksen vuonna 2007 tekemästä metsäsuunnitelmasta vuosille 2008–2017. Kuviorajauksia on sen jälkeen tarkennettu.

Maastokäynnin perusteella yhdistyksen valituksen liitteessä 5 esitetyissä kohteissa Natura-luontotyyppien kriteerit eivät täyty. Yhdistyksen mukaan kuvio 798 puuttuu ympäristöhallinnon tietojärjestelmästä. Kyseessä on pienialainen 0,27 hehtaarin suuruinen suo. Kytäjän kaltaisissa laajoissa inventoinneissa ei ole mahdollista huomioida jokaista pienialaista luontotyyppin muutosta, vaan luontotyyppi-inventoinnin luonteen ja inventoitavan pinta-alan suuruuden vuoksi suopainanteet on sisällytetty isompaan kuvioon lisämääreinä ("suopainanteita").

Natura-arviointimenettelyn soveltaminen metsänkäyttöilmoitusten käsittelyyn ei ole tarkoituksenmukaista. Alueen suojelun perusteena olevista luontotyypeistä on kerätty kuviokohtainen kattava ja yksityiskohtainen tieto ELY-keskuksen omien inventointien pohjalta. Kaikki Natura-alueisiin kohdistuvat metsänkäyttöilmoitukset tulevat metsäkeskukselta tiedoksi ELY-keskukselle, jolloin voidaan valvoa luonnonsuojelulain 64 a §:n mukaisen heikentämiskiellon noudattamista kuviokohtaisesti. Mikäli hakkuutoimenpiteestä uhkaa aiheutua 64 a §:ssä kielletty seuraus, hakkuun vaihtoehtoista neuvotellaan hakkuu oikeuden haltijan kanssa ja tarvittaessa kielletään toimenpiteen suorittaminen, jos siitä aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua alueen suojelun perusteena olevien luonnonarvojen merkittävää heikentymistä. Erillistä Natura-arviointia ei näin menetellen ole katsottu tarpeelliseksi suorittaa, koska viranomaisen arvio vaikutukset aina tarkalla toimenpidekohtaisella tasolla, ja suojelun perusteena olevien luonnonarvojen merkittävä heikentyminen voidaan riittävällä varmuudella sulkea pois.

Maatalousyhtymä Laakkonen on antanut selityksen, jossa se on muun ohella vaatinut, että Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n vaatimus toimenpidekiellon asettamisesta metsäalueille, joilla ELY-keskus ei ole kieltänyt hakkuuta eikä katsonut olevan Natura-luonnonarvoja, on hylättävä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on antanut vastaselityksen, jossa se on yhtynyt maatalousyhtymä Laakkosen esittämään

vaatimukseen katselmuksen järjestämisestä sekä todennut muun ohella seuraavaa:

Lahopuujatkumo voi syntyä nopeastikin. Natura-luontotyypeiltä ei edes edellytetä lahopuujatkumoa paitsi tietyissä erityistilanteissa, jollaisista ei tässä kuitenkaan ole kyse, koska kyse on puustoltaan pituus- ja/tai paksuusvaihtelun kautta kerroksellisista metsistä. Vanhemmat Natura-luonnonarvoja koskevat selvitykset ovat siinä mielessä merkityksettömiä, että ratkaisevaa on tilanne metsänkäyttöilmoitusta jätettäessä.

On ilmeistä, ettei ELY-keskuksen maastokäynnillä 30.6.2021 ole käyty kattavasti läpi kaikkia vireillepanoon sisältyneitä kuvioita. Natura-luontotyyppien inventointiohje edellyttää, että inventointi on yksityiskohtaista silloin, kun sen tuloksista riippuu, voidaanko kohteella sallia hakkuut.

ELY-keskus on antanut hallinto-oikeuden pyynnöstä lisälausunnon, jossa se on todennut muun ohella seuraavaa:

Maastokäynnillä 30.6.2021 on käyty myös vireillepanon kuviolla 799 (ELY-keskuksen käyttämän SAKTI-järjestelmän kuvion 154 itäosa). Kuvio on hakattu ja sen läpi menee ajoura pohjoiseen vireillepanon kuviolle 797.

ELY-keskuksen tyypittelemän kuvion 267 (boreaalinen lehto) sijainti ei ole yksi yhteen vireillepanon kuvion 292 kanssa. Kuvio 267 sijoittuu kuvion 292 itäreunaan. ELY-keskus ei ole havainnut luonnonmetsän piirteitä boreaalisen lehdon ympärillä alkuperäisissä inventoinneissa eikä kesän 2021 maastokäynnillä.

Hakattu vireillepanon kuvio 292 sijoittuu pääosin SAKTI-kuvioille 252 ja 153. ELY-keskuksen hallinto-oikeudelle antamassa lausunnossa kuviosta 292 esitetyt tiedot perustuvat kuvioilla 252 ja 153 tehtyihin inventointeihin. Lausunnossa olisi kuviolla 292 suoritettujen hakkuiden vuoksi pitänyt tältä osin käyttää mennyttä aikamuotoa.

Maatalousyhtymä Laakkonen on antanut selityksen, jossa se on muun ohella esittänyt toissijaisena vaatimuksena, että asia palautetaan ELY-keskukselle uudelleen valmisteltavaksi ja maastokatselmuksen järjestämiseksi sekä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin laatimiseksi maatalousyhtymän toimesta. ELY-keskuksen olisi tullut varata maatalousyhtymälle tilaisuus esittää Natura-arviointi, jossa olisi selvitetty, kohdistuvatko hakkuut Natura-luontotyyppin metsäalueille ja, jos hakkuut kohdistuisivat vastoin maatalousyhtymän käsitystä Natura-luontotyyppialueelle, heikentävätkö suunnitellut toimenpiteet merkittävästi metsäkuvioiden Natura-luonnonarvoja. Maatalousyhtymä on lisäksi vaatinut, että ELY-keskus/Suomen valtio on velvoitettava korvaamaan maatalousyhtymän oikeudenkäyntikulut laillisine korkoineen.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on antanut vastaselityksen, jossa se on todennut muun ohella seuraavaa:

Laajaan vireillepanon kuvioon 797 sisältyy kangasmetsäosia, jotka täyttävät boreaalisen luonnonmetsän kriteerit ja kangasmetsäosia, jotka eivät täytä näitä

kriteereitä, sekä korpisoita, jotka täyttävät Natura-luontotyyppin puustoinen suo kriteerit. Tämä on maastossa todennettavissa, koska iso osa kuvion metsistä on edelleen hakkaamatta. Avohakattujen vireillepanon kuvion 797 osien ja kuvion 799 sekä kuvion 292 osalta on turha arvioida, ovatko ne ennen hakkuuta täyttäneet boreaalisen luonnonmetsän kriteereitä vai eivät, koska ne on sellaisina nyt menetetty.

Maatalousyhtymä Laakkosen ja ELY-keskuksen käyttämät keskenään erilaiset metsäkuvioverkot poikkeavat monin paikoin merkittävästi maastossa vallitsevasta todellisuudesta. Jotta voitaisiin varmistua, että Kytäjän-Usmin Natura-alueen metsänhakkuilla ei heikennetä alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, alueen maastotiedot olisi syytä päivittää todellisuutta vastaaviksi. Puutteellisiin maastotietoihin perustuen ei ole mahdollista tehdä luonnonsuojelulain 65 §:n vaatimukset täyttävää arviointia toimenpiteiden luonnonarvoja heikentävistä vaikutuksista.

2. Maatalousyhtymä Laakkosen valituksen johdosta

ELY-keskus on antanut lausunnon, jossa se on viitannut inventointitietojen ajantasaisuuden osalta edellä yhdistyksen valituksesta lausumaansa ja todennut lisäksi muun ohella seuraavaa:

Valituksessa esitetyt väitteet boreaalisen luonnonmetsän kriteerit täyttävien metsien täydellisestä puuttumisesta hallintopakon kohdealueella eivät pidä paikkaansa. Luonnontilaisuudella viitataan nykyisen puuston luonnontilaisuuteen, joka perustuu metsän rakennepiirteisiin. Kriteerit eivät edellytä, että luontotyyppin alueella ei olisi harjoitettu metsätaloutta.

Luontotyyppi-inventointien tarkoituksena on, että heikentämiskiellon alaiset Natura-luontotyyppitunnistetaan ja ne pystytään tarvittaessa rajaamaan niitä merkittävästi heikentävien toimenpiteiden ulkopuolelle. Puustoihin Natura-luontotyyppeihin kohdistuvat hakkuut on katsottava kyseisiä luontotyyppisiä merkittävästi heikentäviksi.

Ajantasaisen Natura-tietolomakkeen mukaan boreaalisia luonnonmetsiä on Kytäjän-Usmin metsäalueella 160 hehtaaria. Tietojen laadun on tietolomakkeella ilmoitettu olevan hyvä.

Valituksessa viitattu Metsäkeskuksen vuosille 2008–2017 laatima metsäsuunnitelma on vanhentunut vuonna 2018, jolloin ELY-keskus on aloittanut Natura-alueen inventoinnit. Tiedot Natura-luontotyypeistä ovat vuosien varrella lisääntyneet ja tarkentuneet, ja viranomainen pyrkii perustamaan ratkaisunsa ajantasaisimpaan käytettävissä olevaan tietoon.

Natura-luontotyyppikuvioiden ulkopuoliset, etenkin niiden rajaan saakka toteutettavat hakkuut saattavat muuttaa luontotyyppien ominaispiirteitä esimerkiksi pienilmaston, vesitalouden ja valaistusolosuhteiden muuttuessa sekä alueen pirstoutuessa. Vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin luontotyyppikuvioiden reuna-alueisiin, ja kun kyseessä ovat suhteellisen pienialaiset, hakkuualueelle erillisiksi fragmenteiksi jäävät luontotyyppikuviot, tällainen vaihtumisvyöhyke voi ulottua koko luontotyyppikuvion alueelle ja siten vaarantaa sen säilymisen. Suojavyöhykkeen edellyttäminen on yleinen

käytäntö käsiteltäessä sellaisia metsänkäyttöilmoituksia, jotka rajautuvat Natura-alueiden suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin. Riittäväksi suojavyöhykkeeksi on yleensä katsottu puun pituus eli noin 30 metriä.

Päinvastoin kuin valituksessa väitetään, hallintopakon kohteena olevaa aluetta ei ole inventoitu vuonna 2019 eikä paikalla ole myöskään käyty joulukuussa 2020. Joulukuussa 2020 hakkuuoikeuden haltijan kanssa käyty sähköpostikeskustelu on liittynyt metsänkäyttöilmoitukseen, jonka kaikki kuviot olivat järjestelmävirheen vuoksi tulostuneet kuvionumerolla 1. Virhe on vaikeuttanut metsänkäyttöilmoituksen tarkistamista, ja sen vuoksi ELY-keskus on antanut 23.12.2020 sähköpostitse kannanoton, jonka mukaan hakkuut voidaan toteuttaa metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti. Kannanottoa on kuitenkin korjattu 3.2.2021 siten, että kuviota 757 ei saa hakata, koska se on boreaalista luonnonmetsää.

Maatalousyhtymä Laakkonen on täydentänyt valitustaan toimittamalla Seppo Vuokon lausunnon 9.12.2021 Kytäjän kartanon metsistä.

ELY-keskus on antanut valituksen täydennyksen johdosta lisälausunnon.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on antanut selityksen, jossa se on todennut muun ohella seuraavaa:

Maatalousyhtymä Laakkosen valituksessa on sotkettu käsitteet boreaalinen metsä ja boreaalinen luonnonmetsä. Boreaalista metsää on kaikki Suomessa esiintyvä metsä. Boreaalinen luonnonmetsä taas tarkoittaa metsää, joka täyttää tietyt erikseen sovitut ja määritellyt minimikriteerit. Boreaalisen luonnonmetsän määritelmän sisään mahtuu hyvinkin raskaan hakkuuhistorian omaavia metsiä, kunhan viimeisimmistä käsittelytoimenpiteistä on kulunut niin pitkä aika, että luonnollisen kehityksen myötä niihin on palautunut riittävästi luonnonmetsän piirteitä. Lahopuun esiintymistä ei edellytetä, jos puusto on muuten rakenteeltaan riittävän monipuolinen. Boreaalista luonnonmetsältä edellytetään pääsääntöisesti, että sen valtapuusto on vähintään uudistusikäistä. Uudistusikäisyyden alarajat vaihtelevat puulajista ja kasvupaikkatyypistä riippuen Etelä-Suomessa välillä 40–90 vuotta.

Valituksenalaisissa kuvioissa ei ole kyse metsistä, jotka olisivat olleet vuosikymmeniä aktiivisen metsätalouden piirissä, vaan kuvioista, jotka ovat olleet niin pitkään pois aktiivisen metsätalouden piiristä, että ne täyttävät boreaalisen luonnonmetsän minimikriteerit.

Maatalousyhtymä Laakkonen on antanut vastaselityksen, jossa se on todennut muun ohella seuraavaa:

Kytäjän-Usmin metsäalueiden suojelun toteutuskeinona on maankäyttö- ja rakennuslaki eli alueella voimassa oleva osayleiskaava. Hallintopakon kohteena olevia metsäalueita ei voi suojella kaavamääräyksiä laajemmin eikä niihin voi kohdistaa hallintopakkotoimenpiteitä ELY-keskuksen esittämin perustein. Kaavamääräyksiä laajempi suojelu edellyttäisi kaavamuutosta. Kytäjän kartanon metsäalueiden osayleiskaava on ollut luonnonsuojelun näkökulmasta riittävä jo Natura-ohjelmaa perustettaessa vuosituhannen vaihteessa. Hallintopakkopäätöksen mukaiset suojelutoimenpiteet rajoittavat

metsänkäyttöä huomattavasti tiukemmin kuin mihin kaavamääräykset oikeudellisesti velvoittavat. Natura-tietolomakkeesta tai muistakaan oikeudellisesti velvoittavista asiakirjoista ei käy ilmi, että suojelutavoitteet tulisi turvata Kytäjän-USmin hallintopakon kohteena olevilla metsäalueilla luonnonsuojelulain mukaisin keinoin.

Merkitään

Hallinto-oikeus on välipäätöksellään 29.9.2021 numero H4742/2021 kieltänyt hakkuutoimet ELY-keskuksen päätöksessä tarkoitettujen hakkuukuvioiden 289, 785, 779, 780 ja 803 mukaisella alueella sekä kuvion 797 mukaisella alueella lukuun ottamatta kuvioista 797 erotettujen kahden uuden luontotyypikuvion mukaisia alueita. Määräys on voimassa, kunnes päätöstä koskeva valitus on lainvoimaisesti ratkaistu tai sitä ennen toisin määrätään.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää vaatimukset katselmuksen järjestämisestä.

Hallinto-oikeus kumoo Uudenmaan ELY-keskuksen päätöksen ja palauttaa asian sille uudelleen käsiteltäväksi.

ELY-keskuksen päätöstä hakkuiden kieltämisestä päätöksessä mainituilla alueilla on edelleen noudatettava, kunnes asia ratkaistaan uudelleen. Lisäksi asiassa annettu välipäätös kieltää hakkuutoimet siinä mainituilla alueilla pysytetään, kunnes asia ratkaistaan uudelleen.

Hallinto-oikeus hylkää Maatalousyhtymä Laakkosen oikeudenkäynti-kuluvaatimukset.

Perustelut

Katselmus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuimien voi järjestää asian selvittämiseksi katselmuksen. Katselmuksessa tehdään havainnot kiinteistöstä, maisemasta, rakennelmasta tai muusta sellaisesta kohteesta, jota ei hankaluudetta voida tuoda tuomioistuimeen.

Valittajat ovat vaatineet katselmuksen järjestämistä päätöksen kohteena olevilla metsäalueilla. Kun otetaan huomioon asiakirjoista saatu selvitys ja asiassa annettava ratkaisu, katselmuksen järjestäminen ei ole asian selvittämiseksi tarpeen.

Pääasia

Kysymyksenasettelu

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on saattanut ELY-keskuksessa vireille luonnonsuojelulain mukaisen hallintopakkohakemuksen,

jossa se on vaatinut Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla Kytäjän-Usmin metsäalueella (FI0100051) suunniteltujen metsänhakkuiden kieltämistä. Yhdistys on lisäksi vaatinut korjaamaan aluetta koskevat puutteelliset luontotiedot sekä varmistamaan, että mahdolliset hakkuut perustuvat riittävään Natura-arviointiin eivätkä vaaranna suojeltavia luontotyyppejä.

ELY-keskus on valituksenalaisella päätöksellään hyväksynyt yhdistyksen vaatimuksen kuvioden 292 ja 757 sekä kahden kuvioista 797 erotetun uuden luontotyyppikuvion osalta. Kyseiset kuviot, joilla hakkuut on kielletty, on merkitty päätöksen liitteenä olevaan karttaan ELY-keskuksen käyttämän SAKTI-järjestelmän mukaisin kuvionumeroin 267 (boreaalinen lehto), 190 (boreaalinen luonnonmetsä), 284 (puustoinen suo) ja 285 (boreaalinen luonnonmetsä). Päätöksen mukaan hakkuukiello koskee myös niitä aiemmin rajattuja kuvioita, jotka kuuluvat Natura-luontotyyppisiin boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot ja puustoiset suot. Muiden kuvioden osalta metsänkäyttöä on rajoitettu lisäksi siten, että edellä mainittujen Natura-luontotyyppien ympärille on hakkuiden yhteydessä jätettävä 30 metrin suojavyöhyke. Yhdistyksen vaatimus on hylätty muilta osin.

Yhdistys on valituksessaan vaatinut, että ELY-keskuksen päätös on osittain kumottava puutteellisenä. Yhdistyksen valituksen mukaan ELY-keskuksen luontotyyppitiedoissa on puutteita, eikä päätös perustu riittävään Natura-arviointiin hakkuiden vaikutuksista suojeltuihin luontotyyppisiin.

Maatalousyhtymä Laakkonen on valituksessaan vaatinut päätöksen kumoamista, ja että sen tulee voida suorittaa metsänhakuut hallintopakon kohteena olevilla metsäkuvioilla 292 ja 757 sekä kuvioista 797 erotetuilla kuvioilla 284 ja 285, koska mainituilla kuvioilla ei esiinny suojeltuja Natura-luontotyyppejä. Maatalousyhtymän mukaan myöskään Natura-luontotyyppien ympärille jätettäväksi määrätylle 30 metrin suojavyöhykkeelle ei ole luonnonsuojelullisia eikä oikeudellisia perusteita. Maatalousyhtymä on selityksessään vaatinut toissijaisesti, että asia palautetaan ELY-keskukselle uudelleen valmisteltavaksi ja maastokatselmuksen järjestämiseksi sekä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen Natura-arvioinnin laatimiseksi maatalousyhtymän toimesta.

Asiassa on siten molempien valitusten johdosta ratkaistavana ensisijaisesti kysymys siitä, perustuuko ELY-keskuksen päätös riittäviin selvityksiin Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontotyyppien esiintymisestä yhdistyksen vireillepanossa tarkoitetuilla kuviolla. Asiassa on ratkaistavana myös, olisiko hakkuiden vaikutukset näihin luontotyyppisiin tullut arvioida luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaisessa menettelyssä.

Sovellettavat oikeusohjeet

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 57 §:n 1 momentin mukaan, jos joku lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimeen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kieltää asianomaista jatkamasta tai toistamasta tekoa tai laiminlyöntiä ja sakon tai keskeyttämisen uhalla velvoittaa hänet määrääjassa poistamaan oikeudenvastaisen tilan tai korjaamaan laiminlyönnin taikka asettaa uhan, että tarpeelliset toimenpiteet teetetään asianomaisen

kustannuksella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Samana pykälän 2 momentin mukaan haittaa kärsivällä henkilöllä on oikeus saattaa 1 momentissa tarkoitettu asia vireille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Sama oikeus on 61 §:n 3 momentissa tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan ja kunnalla.

Luonnonsuojelulain 64 a §:n (1259/2014) mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin (255/2017) mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Samana pykälän 2 momentin mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Luonnonsuojelulain 65 a §:n (1259/2014) mukaan viranomaisen, jolle laissa tai asetuksessa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden perusteella on tehty ilmoitus 65 §:n 1 momentissa tarkoitettusta hankkeesta tai suunnitelmasta, on ryhdyttävä toimivallassaan oleviin toimenpiteisiin hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen keskeyttämiseksi, kunnes 65 §:n 1 momentissa tarkoitettu arviointi on suoritettu. Viranomaisen on myös välittömästi ilmoitettava asiasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Mainitun lain 65 c §:n mukaan, jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 65 a tai 65 b §:n nojalla ilmoitetusta toimenpiteestä aiheutuu tai uhkaa aiheutua 64 a §:ssä kielletty seuraus, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta kiellättävä toimenpiteeseen ryhtyminen tai rajoitettava sitä. Ennen päätöksen tekemistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyrittävä neuvottelemaan toimenpiteen toteuttamisen vaihtoehdoista toimenpiteestä vastaavan kanssa 64 a §:ssä kielletyn seurauksen estämiseksi.

Mainitun lain 68 §:n 2 momentin mukaan alueiden suojelutavoitteiden perusteet sisältyvät Natura 2000 -tietokannan aluekohtaisiin tietolomakkeisiin.

Luonnonsuojelulain 65 §:llä (255/2017) on pantu kansallisesti täytäntöön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun Neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) 6 artiklan 3 kohta. Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta ovat omiaan vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin.

Mainitun lain 66 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöä

Korkeimman hallinto-oikeuden 20.1.2020 antamassa vuosikirjapäätöksessä KHO 2020:3 oli kysymys hallintopakkohakemuksesta Oulunjärven saaret ja ranta-alueet Natura-alueelle suunniteltujen hakkuiden kieltämiseksi. Ratkaisussaan korkein hallinto-oikeus totesi viitaten muun ohella Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuihin asioissa C-98/03, *komissio v. Saksa*, C-323/17, *People Over Wind ja Sweetman*, ja C-441/17, *komissio v. Puola (Białowieżan metsä)*, että Natura-arviointia koskevan velvollisuuden edellytyksenä ei ollut, että toimenpiteet kohdistuisivat Natura-alueen suojelun perusteena olevan ensisijaisesti suojellun luontotyypin boreaaliset luonnonmetsät alueelle. Natura-arvioinnin tarveharkinnan kannalta merkitystä oli hakkuiden kohdentumisen lisäksi hakkuiden laajuudella sekä myös luontotyypin edustavuudella, hakkuiden etäisyydellä luontotyypistä ja hakkuiden toteuttamistavalla. Nämä tiedot eivät olleet käyneet kaikilta osin ilmi metsänkäyttöilmoituksista. Korkein hallinto-oikeus totesi, että asianmukainen arviointi ja sitä varten tarvittavien tietojen kokoaminen tapahtuu luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa arviointimenettelyssä. Kun olemassa olevien tietojen perusteella ei ollut voitu sulkea pois sitä, että metsänhakuut vaikuttavat merkittävästi Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin, korkein hallinto-oikeus katsoi, että ELY-keskuksen olisi tullut luonnonsuojelulain 65 a §:n mukaisesti kieltää hakuut, kunnes Natura-arviointi on suoritettu.

Asiassa saatu selvitys

Natura 2000 -tietolomakkeen mukaan Kytäjän-Usmin metsäalue Natura 2000 -alueen (FI0100051) pinta-ala on 2 266 hehtaaria. Alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena yhteisölle tärkeänä alueena (SCI), ja sen suojelun perusteena ovat muun ohella direktiivin liitteen I luontotyyppi boreaaliset lehdot (9050) sekä ensisijaisesti suojeltavat luontotyypit boreaaliset luonnonmetsät (9010) ja puustoiset suot (91D0). Sittemmin alue on määritelty erityisten suojelutoimien alueeksi (SAC). Tietolomakkeen tietojen mukaan boreaalisten lehtojen pinta-ala on 60 hehtaaria, boreaalisten luonnonmetsien

160 hehtaaria ja puustoisten soiden 90 hehtaaria. Tietolomakkeella tietojen laadun on ilmoitettu olevan näiden luontotyyppien osalta hyvä.

Tietolomakkeen alueen kuvauksen mukaan kysymyksessä on Hyvinkään luoteisosassa Suolijärven ja Kytäjärven välissä sijaitseva laaja yhtenäinen metsäalue, joka on säilynyt rakentamattomana ja siten erämaaluonteisena. Natura-alueen arvo perustuu ennen kaikkea laajaan, rakentamattomaan luontokokonaisuuteen, jollainen on tiheään asutulla Uudellamaalla ainutlaatuinen. Direktiiviluontotyyppiä boreaalinen luonnonmetsä esiintyy pienialaisesti Piilolammin aarnialueella. Borealista lehtoa esiintyy monin paikoin kallioiden välisissä notkelmissa ja puronvarsilla. Lukuisissa pienissä painanteissa esiintyy luontotyyppiä puustoiset suot. Nämä ovat pääasiassa erityyppisiä korpia.

Tietolomakkeen mukaan Natura-alueen pääasiallinen toteutuskeino on rakennuslaki eli Kytäjän 24.5.1995 vahvistettu osayleiskaava. Alueella on kaavan SL-, VR-1-, MU-2-, MU-1- ja W-alueita.

Metsäkeskus Häme-Uusimaa on vuonna 2007 laatinut Kytäjän-USmin metsäalueen Natura-alueelle luonnonhoitosuunnitelman vuosille 2008–2017. Luonnonhoitosuunnitelman tavoitteena on ollut sovittaa yhteen alueen metsätalous, luontoarvot ja merkittävä virkistyskäyttö.

ELY-keskus on tehnyt luontotyyppi-inventoinnin Kytäjän-USmin metsäalueen Natura-alueella vuosina 2018–2020 metsänkäyttöilmoitusten käsittelyn tueksi. Inventointi on tarkentanut ja täydentänyt Metsäkeskuksen vuosille 2008–2017 laatimaa suunnitelmaa varten tehtyä kartoitusta. ELY-keskuksen luontotyyppi-inventointi on tehty Metsähallituksen luontotyyppi-inventoinnin maastotyöohjeen mukaisesti (Natura 2000 -luontotyyppiopas, Airaksinen ja Karttunen 2001) ja tavoitteena on ollut tunnistaa alueelta luontodirektiivin liitteen I luontotyypit. Tiedot on tallennettu Metsähallituksen SAKTI-tietojärjestelmään.

ELY-keskus on 9.12.2020 saanut tiedoksi metsänkäyttöilmoituksia Kytäjän kartanon mailta nyt kysymyksessä olevalta Kytäjän-USmin metsäalueeseen kuuluvalta Natura-alueelta. ELY-keskuksen ylitarkastaja on 23.12.2020 ilmoittanut, että kaikki toimenpiteet voidaan tehdä metsänkäyttöilmoituksen mukaisesti ilman rajoituksia. Hän on 3.2.2021 tarkentanut ilmoitustaan todeten, että vireillepanon kuviota 757 ei saa hakata, koska se on boreaalista luonnonmetsää.

Yhdistys on 2.6.2021 tehnyt hallintopakkohakemuksen suunniteltujen hakkuiden kieltämiseksi. ELY-keskus on tämän johdosta tehnyt 30.6.2021 Kytäjän-USmin metsäalueen Natura-alueelle maastokäynnin, josta on laadittu muistio 2.7.2021. Muistiossa on esitetty havainnot luontotyyppien boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot ja puustoiset suot esiintymisestä vireillepanon kuvioilla 289, 292, 757, 780, 785, 797, 779 ja 803.

Oikeudellinen arviointi

Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin ja luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukainen arviointi on tehtävä sen varmistamiseksi, ettei hanke

luonnonsuojelulain 64 a §:ssä ja luontodirektiivin mainitussa kohdassa tarkoitettulla tavalla merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Arviointi on tehtävä, jos hanke ennalta arvioiden todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura-alueen edellä mainittuja luonnonarvoja. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että arviointi on varovaisuusperiaatteen mukaisesti tehtävä myös silloin, jos merkittävien vaikutusten aiheutumatta jäämisestä on epäilyksiä.

Suunnitellut hakkuut sijoittuvat Kytäjän-Usmin metsäalueen Natura-alueelle, jonka suojelun perusteena ovat muun ohella luontotyypit *boreaalin luonnonmetsä, boreaaliset lehdot ja puustoiset suot*. Tiedot näiden luontotyyppien esiintymisestä Natura-alueella perustuvat pääosin ELY-keskuksen vuosina 2018–2020 tekemään luontotyyppi-inventointiin, jota on tarkistettu maastokäynnillä 30.6.2021. Maastokäynnillä alueelta on löydetty uusia suojeltujen luontotyyppien esiintymiä. Näiden tietojen perusteella ELY-keskus on valituksenalaisella päätöksellään kieltänyt hakkuut osalla kuvioita luonnonsuojelulain 64 a §:n perusteella ja todennut muiden kuvioiden osalta, ettei niillä esiinny suojeltavia luontotyyppiejä.

Suojeltujen luontotyyppien määrittäminen on annetusta ohjeistuksesta huolimatta osin tulkinnanvaraista. Luontotyyppien määrää ja sijaintia voidaan selvittää tarkemmin luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentissa tarkoitettussa Natura-arvioinnissa. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole esitetty tarkempia tietoja suunnitelluista hakkuista eikä arvioitu aluekohtaisesti niiden vaikutuksia hakkuualueiden ulkopuolella sijaitseviin suojeltuihin luontotyyppieihin. Valituksenalaisessa päätöksessä kategorisesti määrätyn 30 metrin suojavyöhykkeen sijasta hakkuiden vaikutukset suojeltuihin luontotyyppieihin tulee arvioida tapauskohtaisesti.

Asianmukainen arviointi ja sitä varten tarvittavien tietojen kokoaminen tapahtuu luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa arviointimenettelyssä. Natura-arviointia ei voida korvata ELY-keskuksen aiemmin tekemällä luontotyyppi-inventoinnilla eikä maastotarkastuksella. Natura-arviointi on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tehtävä, jollei objektiivisin perustein voida sulkea pois merkittävien haitallisten vaikutusten aiheutumista.

Maatalousyhtymä Laakkosen valituksessa mainitut luonnonhoitosuunnitelma ja aikaisemmin tehdyt luonnonsuojelun alueiden perustamispäätökset eivät poista velvollisuutta arvioida suunniteltujen hakkuiden vaikutukset luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti. Suunniteltujen hakkuiden vaikutukset on arvioitava luonnonsuojelulain mukaisesti myös siitä huolimatta, että tietolomakkeen mukaan Kytäjän-Usmin metsäalueen Natura-alueen toteuttamiskeinona on maankäyttö- ja rakennuslaki. Alueella voimassa olevalla vuonna 1995 vahvistetulla yleiskaavalla, joka on laadittu ennen Natura 2000 -verkostoa koskevia päätöksiä, ei siten ole ratkaisevaa oikeudellista merkitystä velvollisuuteen laatia Natura-arviointi.

ELY-keskus on valituksenalaisella päätöksellään kieltänyt hakkuut luonnonsuojelulain 57 §:n ja 64 a §:n perusteella osalla hallintopakko-hakemuksessa mainituilla kuvioilla ja hylännyt hakemuksen muutoin. Olemassa olevien tietojen perusteella ei ole voitu sulkea pois sitä, että Natura-

alueelle suunnitellut metsänhakkuut vaikuttavat merkittävästi alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Näin ollen ELY-keskuksen olisi tullut keskeyttämistä koskevan luonnonsuojelulain 65 a §:n nojalla kieltää hakkuut kaikkien hallintopakkohakemuksessa mainittujen kuvioiden osalta, kunnes asianmukainen Natura-arviointi on suoritettu.

ELY-keskuksen on varattava Maatalousyhtymä Laakkoselle tilaisuus esittää asianmukainen Natura-vaikutusten arviointi hallintopakkohakemuksen kohteena olevien metsänhakkuiden osalta, joka tulee ottaa huomioon luonnonsuojelulain 64 a §:n ja 66 §:n 1 momentin mukaisesti. Tämän vuoksi ELY-keskuksen päätös on kumottava kokonaisuudessaan ja asia palautettava ELY-keskukselle uudelleen käsiteltäväksi.

Asian lopputulos voi käy hyödyttömäksi, mikäli asiassa annettuja toimenpidekieltoja valituksenalaisilla kuvioilla ei pysytetä, kunnes asia ratkaistaan uudelleen. Näin ollen hallinto-oikeus määrää, että ELY-keskuksen päätöstä hakkuiden kieltämisestä päätöksessä mainituilla alueilla on edelleen noudatettava, kunnes asia ratkaistaan uudelleen. Lisäksi asiassa annettu välipäätös kieltää hakkuutoimet siinä mainituilla alueilla pysytetään, kunnes asia ratkaistaan uudelleen.

Oikeudenkäyntikulut

Asian laatu ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentti huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että Maatalousyhtymä Laakkonen joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut ja
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 124 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL valituslupa 30).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Jaana Moilanen, Jukka Reinikainen (t) ja Elena Feldman.

Esittelijäjäsen

Elena Feldman

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden
asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry tavallisena kirjeenä Maksutta
	Maatalousyhtymä Laakkonen Kalle, Reetta, Ville ja Yrjö Asiamies: VT Tommi Siivonen tavallisena kirjeenä Maksutta Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa
Jäljennös	Uudenmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus